

FUHUŞ VE GENEL KADIN

Duygu MERKİ ÇOKSEZEN²¹⁷

Basit bir tarif ile fuhuş, 'para karşılığında cinsel ilişkide bulunmak' olarak tanımlamak mümkündür. Fuhuş, toplumsal cinsiyet ve devlet ilişkisi içerisinde ele alınması gereken önemli konulardan biridir. Toplumdaki kültürün ve ideolojinin oluşumunun etkili odağı olan devlet, toplumsal cinsiyetin yapılanmasında da etkilidir²¹⁸. Günümüzde, devletlerin de etkisi ile toplumların, fuhuş konusunda ikiye bölünmüş bir tutum içerisinde bulunduğunu söylemek yanlış olmaz. Çünkü fuhuş, bir yanda ahlaki ve dini değerler sebebiyle dışlanan ve kınanan bir olgu iken, diğer yanda varlığı ve devamlılığı, kadın-erkek eşitsizliği, kadının sosyal ve ekonomik koşulları ve yine kadının medya ve popüler kültürdeki temsili ile sağlanmaktadır²¹⁹. Ve esasında, bu sistem içerisinde, toplumun düzeni için fuhuşun işlevselliğinden bahsedilerek bireyler kaçınılmazlığına inandırılmakta ve sonuç olarak da kadın metalaştırılarak sistem için bir araç haline getirilmektedir²²⁰.

217 Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Bilim Dalı Doktora Öğrencisi.

218 Zehrağül AŞKIN / Neriman AÇIKALIN, "Etil Devlet Söylemi Olarak Türk Fuhuş Tüzüğü", Kadın/Woman 2000, S. 12 (2), s.a. 45-63, s. 47.

219 Nebahat ÖZERDOĞAN / Deniz SAYINER / Nedime KÖŞGEROĞLU / Özlem ÖRSAL, Kadın ve Fuhuş Olgusu, <https://slidex.tips/download/kadin-ve-fuhu-olgusu#> (erişim tarihi: 25.01.2019), s. 1, 7.

220 Neriman AÇIKALIN, "Toplumda Fahişelik Kurumunun Vazgeçilmezliği Üzerine Mitlet: Mersin Örneği", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S. 1/4, Y. 2008, s. a. 11 - 35, s. 12.

Devletin dayalı olduğu ve varlığını sürdürdüğü ataerkil sistem içerisinde, kadın-erkek eşitsizliği yapısı içerisinde sindirilen ve kapitalist sistemin sömürsünün hedefi olan kadınlar, fuhuş alanında, adaletsizliğin ve eşitsizliğin odağında yer almaktadır²²¹. Bu duruma her devlet farklı yöntemler ile çözüm üretmeye çalışırken, uluslararası düzeyde yapılan değerlendirmelerle de katkılar sağlanmaktadır. Türkiye’de ise, ana hatları 19. Yüzyılda oluşmuş bir sistem, 20. Yüzyılın ilk yarısında hukuk sistemine dahil edilmiştir. Fakat bu yüzyılın devamındaki gelişmeleri takip edememiş ve yeni yüzyılın ise oldukça gerisinde kalmıştır. Çekinilerek uzak duruluyor olması sebebiyle fuhuş sistemi hep bir köşede unutulmuş ve zaman içerisinde de kaotik bir sömürü halini almıştır²²². Bu alanı konuşmak ve görünür kılmak, hukuk eliyle çözümler üretebilmek için önemli bir adımdır.

221 Sabriye Dilek DEMİR, Kadın Seks İşçiliğinin Hukuki Mevzuat Çerçevesinde İncelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Y. 2009, s. 3.

222 Başlangıçta feminist görüşler fuhuşu, erkek egemenliğinin onanması ve sonucu ve kadının bedeninin objeleştirilmesi olarak ele alıyordu. Daha sonraları fuhuş, ekonomik şartların ve ihtiyaçların kadını zorladığı bir cevap olarak da ele alınmıştır. Yakın zamanlarda ise, fuhuşa cinsel ve politik bir yön kazandırılmış ve fuhuş çalışanlarının emek ve hakları ön plana çıkarılmak istenmiştir (Aslı ZENGİN, İktidarın Mahremiyeti İstanbul’da Hayat Kadınları Seks İşçiliği ve Şiddet, İstanbul, 2016, s. 17 - 19). Fuhuş sektöründe bahsedilen şiddet ve sömürünün, diğer alt düzey işkollarında kadına uygulanan şiddet ve sömürüden farklı olmadığı ve fuhuşun bir iş kolu olarak tanınması halinde sahip olabilecekleri güvenlerin birçok problemi çözebileceği dile getirilmiştir (Esin KÜNTAY/ Muhtar ÇOKAR, Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Alanında Ulusal ve Yerel Medya Yoluyla Savunuculuk Projesi Bilgilendirme Dosyası 8: Seks Ticareti, Y. 2006, <http://kasau.ankara.edu.tr/files/2013/02/seks-ticareti-.pdf> (Erişim tarihi: 25.01.2019), s. 12 - 13). Fakat bu şekilde fuhuş insan hakları kavramı içerisinde ele alınarak yasal düzenlemeler ile rasyonelize edilmek istense de, kadınların durumunda olumlu bir gelişme kaydedilememiş, kadın saygınlaştırılmamış ve sadece fuhuş sektöründeki kişilerin ve müşterilerin konumuna hizmet edilir olmuştur (AŞKIN / AÇIKALIN, 57 - 58). Sonuç olarak da fuhuş yaygınlaşmış ve kadınların üzerinde büyüyen sömürü durdurulamamıştır. Bu sebeple cinsiyet eşitsizliği ve kapitalizmin metalaştırıcı mantığı ile mücadele etmeden, fuhuş yalnızca bir pazar olarak ele alma fikrinin, kadınlara bir getirisi olmadığı kanaatindeyiz (Toplumsal cinsiyet ve ekonomi ilişkisi içerisinde, kadının meta ya da işçi olarak değerlendirilmesindeki tartışmalar için bkz. Halil ÇELİK, Fahişelikten Seks İşçiliğine: Örgütlenme Deneşimi ve Güncel Tartışmalar, <http://tekhede.blogspot.com/2015/09/fahiselikten-seks-isciligine-orgutlenme.html>, (Erişim tarihi:21.02.2019). Fuhuşa dair feminist görüşler için ayrıca bkz. DEMİR, s. 14 vd.

II. Dünyada Fuhuş Konusunda Hukuki Yaklaşımlar

Fuhuş konusunda uluslararası düzeydeki genel hukuki tutum ise, fuhşun ticari bir sömürü olmasını engelleme yönündedir. Çeşitli sözleşmeler²²³ ile, kadın ve çocukları fuhuş ticare-

- 223 Bu sözleşmeleri kronolojik olarak şu şekilde sıralamak mümkündür:
- 18 Mayıs 1904 tarihli “Kadın Ticareti Namiyle Anılan Cinai Ticarete Karşı Müessir Bir Himayenin Sağlanması Maksatlı Milletlerarası Anlaşma (International Agreement for the Suppression of the White Slave Traffic. Anlaşmanın Fransızca ve İngilizce metni için bkz. https://treaties.un.org/doc/Treaties/1920/09/19200907%2006-00%20AM/Ch_VII_8p.pdf (Erişim tarihi: 24.01.2019). Daha sonra, Türkiye Cumhuriyeti, Lozan Anlaşması'nın 100. Maddesi ile bu anlaşmaya uymayı kabul etmiştir. “Kadın Ticareti Namiyle Anılan Cinai Ticarete Karşı Müessir Bir Himayenin Sağlanması Maksadiyle İmzalanmış Bulunan Milletlerarası Anlaşma ile Kadın Ticaretinin Zecren Menine Dair Milletlerarası Sözleşmeyi Değiştiren Protokol ve Ekinin Onanmasına Dair Kanun” 04.03.1950 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmış ve anlaşmalar Türkiye’de yürürlüğe girmiştir.).
- 4 Mayıs 1910 tarihinde Paris’te imzalanmış olan “Beyaz Kadın Ticaretinin Zecren Men’ine Dair Milletlerarası Sözleşme (International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic. Anlaşmanın Fransızca ve Almanca metni için bkz. https://treaties.un.org/doc/Treaties/1888/01/18880101%2006-01%20AM/Ch_VII_10p.pdf (Erişim tarihi:24.01.2019). Türkiye Cumhuriyeti, Lozan Anlaşması'nın 100. Maddesi ile bu anlaşmaya uymayı kabul etmiştir. “Kadın Ticareti Namiyle Anılan Cinai Ticarete Karşı Müessir Bir Himayenin Sağlanması Maksadiyle İmzalanmış Bulunan Milletlerarası Anlaşma ile Kadın Ticaretinin Zecren Menine Dair İmzalanmış Olan Milletlerarası Sözleşmeyi Değiştiren Protokol ve Ekinin Onanmasına Dair Kanun” 04.03.1950 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmış ve anlaşmalar Türkiye’de yürürlüğe girmiştir.).
- 30 Eylül 1921 tarihli “Kadın ve Çocuk Ticaretinin Men ve Zecine Dair Beynelmille Cenevre Mukavelesi (International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children. Cenevre’de imzalanan anlaşma daha sonra 1947 yılında bir protokol ile değişikliğe uğramıştır. Anlaşmanın son halinin Fransızca ve İngilizce metni için bkz. https://treaties.un.org/doc/Treaties/1950/04/19500424%2010-31%20PM/Ch_VII_2p.pdf (Erişim tarihi:24.01.2019). Türkiye Cumhuriyeti, Lozan Anlaşması'nın 100. Maddesi ile bu anlaşmaya uymayı kabul etmiştir. “Kadın ve Çocuk Ticaretinin Kaldırılmasına Mütedair Cenevre’de 30 Eylül 1921’de Akdedilen Sözleşme ile Reşit Kadın Ticaretinin Kaldırılması Hakkında Cenevre’de 11 Ekim1933’de akdedilen Sözleşmeyi Değiştiren Protokol ve Eki”, 28.05.1949 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak Türkiye’de yürürlüğe girmiştir.).
- 11 Ekim 1933 tarihli “Reşit Kadın Ticaretinin Men’ine Dair Beynelmille Cenevre Mukavelesi (Reşit Kadın Ticaretinin Men’i Hakkında 1933’de Cenevre’de imzalanan Beynelmille Mukavelenin Tasdikine Dair Kanun 22 Nisan 1935 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.).
- 2 Aralık 1949 tarihli “İnsan Ticaretinin ve Başkasının Fuhşunu Sömürmenin İlgası Hakkında Sözleşme (Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. Anlaşmanın İngilizce metni için bkz. https://treaties.un.org/doc/Treaties/1951/07/19510725%2010-37%20PM/Ch_VII_11_a_bp.pdf (Erişim

tinden korumak, bu yönde devletler arasında işbirliği kurmak ve suç teşkil eden fiilleri belirlemek amaçlanmıştır. Bunların haricinde, uluslararası nitelikteki çeşitli kararlarda, fuhşun, köleleştirme ve insan ticareti ile bağlantıları üzerinde durularak, bunlar karşısında eylem çağrılarında bulunulmuştur²²⁴. Uluslararası belgelerde, reşit kişilerin gönüllü olarak yaptıkları fuhuş konusunda net bir görüş ile karşılaşmak mümkün değilse de geçen zaman içerisinde gittikçe katılaştıran bir tutum dikkati çekmektedir²²⁵. Çocukların fuhuşu ve zorla yaptırılan fuhuş ise

tarihi:24.01.2019). Sözleşme, 21 Mart 1950 tarihinde imzaya açılmış fakat Türkiye anlaşmaya taraf olmamıştır.).

- 224 Bunlara örnek olarak, 18 Aralık 1979 tarihli Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)); 1995 tarihlerinde Birleşmiş Milletler tarafından Pekin’de düzenlenen Dördüncü Dünya Kadın Konferansının sonundaki Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu (Report of the Fourth World Conference on Women, Beijing 4-15 September 1995, United Nations, New York, 1996, United Nations Publication Sales No. 96.IV.13); 13 Aralık 2000 tarihli Sınırtaşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler (Palermo) Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol; 25 Mayıs 2000 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek, Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 6 Ekim 1987 tarih ve 1065 (1987) sayılı Çocukların Ticareti ve Diğer Yollarla Sömürülmesi Hakkında Tavsiye Kararı; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin, Cinsel Sömürü, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk ve Genç Ticareti Hakkında 9 Eylül 1991 tarih ve R(91) sayılı Tavsiye Kararı; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 25 Eylül 1996 tarih ve 1099 (1996) sayılı Çocukların Ticareti ve Diğer Yollarla Sömürülmesi Hakkında Çözüm Önerisi; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin, Avrupa Konseyi’ne Üye Ülkelerde Kadın Ticareti ve Kadınların Fuhşa Zorlanması Hakkında 1325(1997) sayılı Tavsiye Kararı; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Çocukların Cinsel İstismara Karşı Korunmasına Hakkında 31 Ekim 2001 tarihli ve Rec(2001)16 sayılı Tavsiye Kararı; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 7 Ekim 2007 tarih ve 1579 (2007) sayılı Fuhuş - Nasıl Bir Tutum Takınmalı? Çözüm Önerisi; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 4 Ekim 2007 tarih ve 1815 (2007) sayılı Fuhuş - Nasıl Bir Tutum Takınmalı? Tavsiye Kararı; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 8 Nisan 2014 tarih ve 1983 (2014) sayılı Avrupa’da Fuhuş, İnsan Ticareti ve Modern Kölelik Hakkında Çözüm Önerisi.
- 225 Örneğin 1910 tarihli sözleşmede, hile ve cebir olmaksızın bir kadının fuhuş için temin edilmesinin suç olarak düzenlenip düzenlenmeyeceği devletlerin ihtiyarına bırakılmışken, 1949 tarihli sözleşmenin başlangıç hükümlerinde, fuhşun insan onuru ve değeri ile bağdaşmadığı belirtilmiş ve genel olarak devletlerin fuhuş karşısında katı bir tutum takınması istenmiştir. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 8 Nisan 2014 tarih ve 1983 (2014) sayılı Avrupa’da Fuhuş, İnsan Ticareti ve Modern Kölelik Hakkında Çözüm Önerisi’nde ise İsveç modeli olarak anılan,

bir şiddet ve sömürü şekli olarak kabul edilerek, tüm devletler bunlarla mücadeleyle yönlendirilmektedir.

1949 tarihli “İnsan Ticaretinin ve Başkasının Fuhşunu Sömürmenin İlgası Hakkında Sözleşme”nin içerdiği hükümler ise önemlidir. Sözleşmenin başlangıcında, fuhşun, insan onuru ve değeri ile bağdaşmadığı ve bireyin, ailenin ve halkın refahını tehlikeye attığı ifade edilmiştir. Sözleşmenin çeşitli maddelerinde, ceza hukukuna konu edilmesi gereken fiiller gösterilmiş ve özellikle kendi rızası ile fuhuş yapan reşit kişilerin üçüncü kişiler tarafından sömürülmesinin cezalandırılması da şart kılınmıştır. Bunun yanında devletlerden, fuhşu yasaklamaları halinde fuhuşta düzenleyici rol oynamaları istenmiştir.

Bu sözleşme ile rıza ile yapılan fuhşa bir yasak getirilmediğinden ve bir kısım devletler de sözleşmeye taraf olmamayı seçtiğinden, sosyal bir mesele olarak görülen fuhuş konusundaki yasal düzenlemeler ve sistemler, ülkeler arasında farklılık gösterir olmuştur. Farklı kültürler ve sosyal faktörler, mevzuat ve farklı uygulama politikaları, pratikte hiçbir ülkenin tam olarak aynı yaklaşıma sahip olmamasını sağlamıştır²²⁶. Bir başka deyişle, her ülke kendi kültürel değer sistemi ve medeniyetinden yani ulusal kimliğinden yola çıkarak fuhşa ilişkin yasal düzenlemelerini biçimlendirmiştir²²⁷. Ülkelerin fuhşa ilişkin hukuki düzenlemelerinin etrafında şekillendiği dört ana sistem²²⁸ bulunduğunu söylemek mümkündür:

cinsel hizmet alımının suç haline getirilmesinin devletler tarafından mütalaa edilmesi istenmektedir.

226 House of Commons Home Affairs Committee, Prostitution, Third Report of Session 2016 - 2017, <https://publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmhaff/26/26.pdf>, (erişim tarihi 04.02.2019), s. 4.

227 E. Vanessa MUNRO / Maria Della GUISTA, *Demanding Sex: Critical Reflections on the Regulation of Prostitution*, New York, 2016, s. 2.

228 Sistemler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Muhtar ÇOKAR / Habibe YILMAZ KAYAR, *Seks İşçileri ve Yasalar Türkiye’de Yasaların Seks İşçilerine Etkileri ve Öneriler*, 2011, <https://amargigroupistanbul.files.wordpress.com/2012/05/text1.pdf> (Erişim tarihi 04.02.2019), s. 107 - 109; Daniela DANNA, *Report on Prostitution Law in the European Union*, 2014, <http://lastradainternational.org/lisidocs/3048-EU-prostitution-laws.pdf> (Erişim tarihi 04.02.2019), s. 13 vd; Hendrik WAGENAAR/ Sietske ALTINK / Helga AMESBERGER, *Final Report of the International Comparative Study of Prostitution Policy: Austria*

1. Yasaklayıcı (prohibitionist) sistem: Fuhşu tümüyle ortadan kaldırmayı amaçlayan bu sistemde, fuhşun açık yerlerde yani sokakta ve hatta kapalı yerlerde yapılması dahi yasaktır. Fuhş yapanlara ve onların müşterilerine de ceza verilebilen bu sistem, ABD'nin bazı eyaletlerinde, Kanada ve İrlanda'da uygulanmaktadır.

2. Önleyici (abolitionist) sistem: Fuhşun sonlandırılması yine önemli bir amaç olmakla birlikte yasaklanmış değildir; ama ahlaka aykırı kabul edilir ve hukuken korunmaz. Fuhş için aracılık yapmak, fuhş için yer temin etmek, fuhş yapan kişinin kazancından geçinmek, fuhşun reklamını yapmak gibi başkasının fuhşuna katkı sağlamak suretiyle sömüren fiiller suç olarak düzenlenip cezalandırılabilir. Çoğunlukla Batı Avrupa ülkelerinin uygulamayı tercih ettiği bir sistemdir. 1999 yılından itibaren İsveç'in uygulamaya koyduğu sistemde, yine fuhş suç değildir ve fuhş yapan kişi cezalandırılmaz fakat fuhşun müşterisi cezalandırılır. Neo-abolitionist veya İskandinav ya da İsveç sistemi olarak anılmaya başlayan bu sistem, Norveç, İzlanda, Kuzey İrlanda, Finlandiya ve Fransa tarafından da uygulamaya koyulmuştur²²⁹.

3. Düzenleyici (regulatory) sistem: Belirli koşullara bağlanarak fuhşun serbest bırakıldığı bu sistemde, başkasının fuhşuna katkı sağlamak suretiyle sömürülmesine sebebiyet veren fiiller suç olmasına karşın, fuhşun kendisi serbesttir; fakat kontrollü bir fuhş sektörü devlet tarafından sağlanır. Genellikle ruhsatlı olarak açılan yerlerde düzenli sağlık kontrollerine tabi tutulan fuhş çalışanlarına rastlanmaktadır. Türkiye ve Avusturya bu sistemi uygulayan ülkelere örnek olarak verilebilir.

4. Yasallaştırma ve suç olmaktan çıkarma (decriminalization) sistem: Hem fuhşun hem de fuhşu aracılık edenlerin ceza yasası kapsamında çıkartılmasını savunan sistemdir. Bu sistemin

and the Netherlands, Den Haag, Temmuz 2013, http://kks.verdus.nl/upload/documents/P31_prostitution_policy_report.pdf (Erişim tarihi 04.02.2019), s. 14 vd.; KÜNTAY/ÇOKAR, s. 22 - 23.

229 DANNA, s. 16; House of Commons Home Affairs Committee, s. 4; WAGENAAR/ALTINK/AMESBERGER, s. 15.

en tipik haliyle yürürlükte olduğu ülke 2003'den bu yana Yeni Zelanda'dır.

III. Türkiye'de Fuhşa Dair Düzenleyici Mevzuatın Eleştirisi

Yukarıda bahsettiğimiz 1949 tarihli "İnsan Ticaretinin ve Başkasının Fuhşunu Sömürmenin İlgası Hakkında Sözleşme"nin bir kısım maddelerine paralel hukuki düzenlemeler Türkiye'de mevcut bulunmasına ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Fuhuş isimli suç tipinin bulunduğu 227. maddesinin gerekçesinde sözleşmeye bir gönderme yapılmasına rağmen, Türkiye bu sözleşmeye taraf olmamıştır. Sözleşmenin 6. Maddesinde "*İşbu sözleşmeye taraf olan her bir devlet, fuhuş yapan veya fuhuş yaptığından şüphelenilen kişiler için özel bir kayıt sistemini veya özel bir belgeye sahip olmalarını gerektiren ya da bu kişileri denetim veya bildirim için istisnai şartlara tabi kılan yasal, düzenleyici ya da idari nitelikte her türlü mevcut hükmü iptal veya ilga etmek konusunda gerekli tedbirlerin alınmasını kabul eder*²³⁰." hükmü ile devlet eliyle fuhşun düzenlenmesi engellenmek istenmektedir. Fakat Türkiye'de fuhuş, 1933'den bu yana idari bir rejim altında düzenlenmektedir²³¹. Şu halde, Türkiye, bahse konu sözleşmenin hükümleri ile bağdaşmayan bir tutum

230 "Article 6: Each Party to the present Convention agrees to take all the necessary measures to repeal or abolish any existing law, regulation or administrative provision by virtue of which persons who engage in or are suspected of engaging in prostitution are subject either to special registration or to the possession of a special document or to any exceptional requirements for supervision or notification."

231 Devletin bu sistemi seçmesinin sebebi olarak ileri sürülen görüşler şu şekilde özetlenmektedir:

1. Fuhuş zaten vardır toplumda, kaldırılması hemen hemen olanaksızdır. En iyisi, bu olayın resmi kontrol altında gerçekleşmesi, böylece bazı cinsel hastalıkların yayılmasının önlenmesidir.
2. Bekar erkeklerin cinsel isteklerini böylece kolaylıkla gidermeleri, namuslu aile kızlarının başına gelebilecek bazı felakete engel olmaaktır.
3. Genelevlerin sağladığı en önemli yararlarından birisi, cinsel dürtülerin kolay yoldan tatminini sağlayarak, toplumda işlenebilecek suç oranlarını azaltmasıdır (Türker ALKAN, Kadın - Erkek Eşitsizliği Sorunu, Ankara, 1981, s. 115 - 116)." Alkan, bu görüşlerin özetini sunduktan sonra bunlara neden katılmadığını gerekçeleri ile açıklamaktadır. Bkz. s. 116 - 117. Benzer bir şekilde, genelevlerin ve fuhşun vazgeçilmez olduğu lehinde fikirleri birer mit olarak adlandırılan Açıkalin, bu söylencelere karşı fikirlerini yaptığı araştırma üzerinden gerekçelendirerek izah etmektedir. Bkz. AÇIKALIN, s. 17 vd.

içerisindedir ve bu durum bize, sözleşmeye taraf olunmamasının sebebinin bu olabileceğini²³² yani düzenleyici (regulatory) sistemin benimsenmiş olması olabileceğini düşündürmektedir.

Belirtelim ki, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda fuhuş fiili başlı başına suç olarak düzenlenmiş bir fiil değildir. Bu sebeple fuhuş yapan bir kişi, ceza kanunu ile muhatap olmayacağı gibi kural olarak, fuhşun müşterisi konumundaki kişi de suç işlemiş olmaz. Genel olarak, başkasının fuhşuna katkı sağlamak suretiyle onun sömürülmesi suç sayılmaktadır²³³. Ceza kanununda tanımlanan fiillerin dışında kalmak ve devletin kendi denetimi altında ve koyduğu sınırlar içerisinde yapılmak şartıyla, fuhuş Türkiye'de meşru kabul edilmektedir.

Türkiye'de toplumu fuhşun olumsuz etkilerinden korumak ve bu amaçla gizli-kayıt dışı fuhşu yasal alana kaydırarak burada denetim altında tutmak amacıyla düzenleyici sistem benimsenmiştir²³⁴. Fuhuş, bir kamu sağlığı meselesi olarak görülmekte ve fuhşun belirli yerlerde, belirli kişiler tarafından idarenin denetimi altında sürdürülmesini sağlamak amacıyla, kamu sağlığına ilişkin hükümler içeren 24.4.1930 tarihli ve 1953 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile hüküm altına alın-

232 Gülşah KURT YÜCEKUL, İnsan Ticareti Suçu, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Y. 2011, s. 84; Ayşe Özge ATALAY, Türk Ceza Hukukunda Fuhuş Suçu, İstanbul, 2013, s. 113.

233 Fuhuş yapanın bir çocuk olması yani 18 yaşından küçük olması halinde, fuhşun müşterisinin çocuğa karşı gerçekleştirdiği cinsel davranışlar, 103. Maddede yer alan Çocuğun Cinsel İstismarı veya 104. Maddede yer alan Reşit Olmayanlar Cinsel İlişki suçlarını oluşturabilir. Ceza kanununda fuhuşla ilgili olup da suç sayılan fiiller ise kanununun 227. Maddesinde Fuhuş suç tipi içerisinde düzenlenmiştir. Kanununun 227. Maddesine göre,

• Bir çocuğu fuhşa teşvik etmek, çocuğun fuhşunun yolunu kolaylaştırmak, çocuğu fuhuş maksadıyla tedarik etmek veya barındırmak ya da çocuğun fuhşuna aracılık etmek suçtur.

• Bir yetişkini fuhşa teşvik etmek, bir yetişkinin fuhşunun yolunu kolaylaştırmak, fuhşu için aracılık etmek, fuhşu için yer temin etmek veya fuhuş yapan kişinin kazancından geçim sağlamak suçtur.

• Fuhşu kolaylaştırmak veya fuhşa aracılık etmek amacıyla hazırlanmış görüntü, yazı ve sözleri içeren ürünleri vermek, dağıtmak veya yaymak suçtur.

• Rızası dışında bir kişiyi fuhşa yöneltmek suçtur.

234 ÇOKAR / YILMAZ KAYAR, s. 92.

maktadır²³⁵. Kanun, fuhuş yapan kişiler ve fuhuş yapılan yerler hakkında genel sağlık koşullarının sağlanması ve bulaşıcı hastalıkların önlenmesine ilişkin hükümler ihtiva etmektedir. Kanunun üçüncü babında Umumi Kadınlar Hakkında Ahkam başlığı altında 128 - 132. maddeleri²³⁶ arasında yer verilen hükümlerde, yasal olarak fuhuş yapabilecek olan kişilerin yalnızca kadınlar olduğu belirtilmekte ve 'umumi kadın' terimi ile kendilerinden bahsolunmakta, fuhuş yapılan yerler de 'umumi ev' ismi ile anılmaktadır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı'nın ortak bir nizamname yani tüzük²³⁷ ile umumi kadınlar ile umumi evlerin tabi olacakları kuralların ve fuhuş ile bulaşan zührevi ve diğer hastalıkların önlenmesine dair hükümlerin düzenleneceğine işaret edilmektedir. Bu hükme uygun olarak 12.11.1933 tarihli ve 15264 sayılı Bakanlar Kurulu kararname ile 'Fuhuşla ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Nizamnamesi' yürürlüğe konulmuş,

235 ÇOKAR / YILMAZ KAYAR, s. 64.

236 "Umumi kadınlar hakkında ahkam
Madde 128 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve Dahiliye Vekaletleri müştereken bir nizamname neşrederek umumi kadınlar ve evlerin tabi olacakları hükümler ve bu fuhuş yüzünden intişar eden hastalıkların ve bilhassa zührevi hastalıkların sirayetine mani olacak tedbirleri tesbit ve yine müştereken tatbik ederler. Umumi kadınlarla umumi evler ve bunlara benzer mahaller bu nizamnamede tarif ve tahdit olunacaktır.
Madde 129 - Fuhuş, sanat ve maişet vasıtası ittihaz eden kadınlardan zührevi hastalıkların her türlü eşkaline, cüzzam, cerp, empetigo, entertrigo, müterakki verem veya Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletinin fennen lüzum göreceği sair hastalıklara musap olanların sanatlarının icrasına icap ederse kuvvei cebriye istimali ile mümanaat olunur. Bunlar lüzum görülürse bir müessesede tecrit ve tedavi edilir.
Madde 130 - Umumi evlerde her nevi ispirotolu içkilerin istihlaki memnurdur.
Madde 131 - Fuhuş sebebiyle intişar eden hastalıklara karşı tedbir ittihazı masarifi belediyelere aittir. Bu husus için umumi evler sahiplerinden 128 inci maddede zikredilen nizamnamede gösterilecek bir ücret alınabilirse de umumi kadınlardan şahsan her nevi resim veya ücret cibayeti usulü mülgadır.
Madde 132 - Umumi kadınlara mütaallik gerek ahlaki ve gerek intizamı umumi noktai nazarından yapılacak fakibat ve sagirlerin fuhuş telkinatından vikayesimahsus kanunlarına tevfikana ait olduğu daireler tarafından icra olunur."

237 Fuhuş konusunda düzenleme yapma yetkisinin bütünüyle tüzüğe bırakılarak yürütme organına asli ve koşulsuz bir yetki verilmiş olmasının Anayasaya aykırı olduğu görüşü için bkz. Hasan DURSUN, "Fuhuş ve Fuhuş Hakkındaki Temel Türk Hukuk Normlarına Genel Bir Bakış", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 23, S. 93, s. a. 405 - 442, s. 434 - 435.

daha sonra bu nizamnameyi yürürlükten kaldıran, 30.3.1961 tarihli ve 5/984 Bakanlar Kurulu karar numaralı 'Fuhuş ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü' 19.4.1961 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1973 yılına gelindiğinde ise 31.1.1973 tarih ve 7/5786 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Tüzük hükümlerinde bazı değişiklikler yapılmış ve tüzüğün adı 'Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü' olarak değiştirilmiştir.

Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü, kamu sağlığını koruma ve bulaşıcı hastalıkları önleme amacına yönelik olmakla birlikte esas olarak fuhşun yasal sınırlarını göstermektedir²³⁸ ve fuhşa dair Türkiye'deki düzenleyici mevzuatın temelini oluşturmaktadır²³⁹. Devlet, Tüzük ile gösterdiği sınırlar içerisinde fuhşun meşruluğunu kabul etmektedir. Tüzük, dayanağı olan Kanun gibi, fuhuş yapan kişilerin yalnızca kadınlar olabileceğini belirtmektedir. 'Genel kadın' tabiri ile fuhuş yapan kadınlar 15. maddede "*Başkalarının cinsi zevkini menfaat karşılığı tatmin etmeyi sanat edinen ve bunun için değişik erkeklerle münasebette bulunan kadınlara (Genel kadın) denilir*" şeklinde tarif edilmektedir. Fuhuş yapılan yerler ise 'fuhuş yerleri' tabiri ile genel ev, birleşme yerleri ve tek başına fuhuş yapılan evler olarak sayılmaktadır.

Fuhuş kavramının kendisi, cinsiyetler arası bir ayrıma dayalı olmamasına rağmen Kanun'da ve Tüzük'de fuhuş yapan kişi olarak yalnızca kadınların ele alınması, devletin fuhuşta yalnızca kadının bedenini ve cinselliğini ortaya koymak istediğini göstermektedir²⁴⁰. Fuhuş yapan kadın 'genel kadın' olarak isimlendirilerek, kadının bedeninin genel olduğu, yani herkese açık olduğu, herkes tarafından, aslında tüm erkekler

238 Tüzükte yer alan hükümler, değişikliklere rağmen halen yetersiz ve günümüz koşulları bakımından toplumsal gerçeklerle uyumsuz durumdadır; bkz. DURSUN, s. 436 - 437.

239 ÇOKAR / YILMAZ KAYAR, s. 64.

240 AŞKIN/AÇIKALIN, s. 50.

tarafından, erişilebilir olduğu ima edilmektedir²⁴¹. Bunun yanında, fuhuş yapan kadının, erkeklerin cinsi zevkini tatmin etmeyi 'sanat edinmesinden' yani bu konuda ustalık ve beceri göstermesinden bahsedilerek, kadının bu rolünün doğallığı ve gerçekliği ile kabul ettirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Genel anlamda, erkeğin cinselliğinin, sınır tanımaz ve terbiye edilemez olduğu ve erkeğin cinsel açlığını doyurmanın kadının görevi olduğuna işaret edilmektedir²⁴². Cinsel dürtülerin yalnızca erkeklerin doğasının bir parçası olduğu ve kadının bunu tatmin etmek için yeteneklerini sunarak hizmet etmesi gerektiği düşüncesi, kadının bunun karşılığı olarak bir menfaat elde ediyor olması ile toplumsal yaşantı içerisinde meşrulaştırılmak, normalleştirilmek istenmektedir.

Devletin fuhuş konusundaki Tüzük üzerinden yansıtılan tutumu, her ne kadar fuhşun kendiliğindenliği ve vazgeçilmezliği ve hatta insanın doğasının doğal bir yönü olduğu esasına dayansa da, Tüzük'de fuhuş yapan kadın tescil edilmeden önce "*tekrar namuslu bir hayata dönmesini sağlayacak tedbirler düşünülür*" denilerek, kadının cinselliğinin ve bedeninin kendisine ait olmasından ziyade, adeta erkeğin ve toplumun mülkiyeti olarak görülmesi ve bunun sonucu olarak namus, edep ve bekaret üzerinden kategorize edilmesi ile karşılaşılmaktadır²⁴³. Kadının cinselliği, erkek egemen kültürün yarattığı 'namus' kavramı içerisine sıkıştırılmakta ve kadın namuslu/namussuz ayrımına tabi tutulmaktadır²⁴⁴. Fuhuş yapan kadının namussuz bir hayat yaşadığı vurgulanmakta, sözde meşru ve doğal görülen fuhuş kadını etiketlemek için kullanılmakta, kadın damgalanmakta ve fakat ayrıcalıklı bir alanda tutulan fuhşun diğer tarafındaki erkek ve fuhşu düzenleyen devletin katkıları ise göz ardı edilmektedir²⁴⁵.

241 ZENGİN, s. 103.

242 AÇIKALIN, s. 17 - 18; DEMİR, s. 38.

243 ZENGİN, s. 32.

244 AÇIKALIN, s. 12.

245 ÖZERDOĞAN/ SAYINER/ KÖŞGEROĞLU/ÖRSAL, s. 7.

Bir kadının genel kadın olarak tescil edilebilmesi için Tüzük'ün 21. Maddesine göre öncelikle, fuhşu kendisine sanat edinmesi veya mükerreren ve birçok erkeklerle münasebette bulunması sebebiyle fuhşu sanat edindiğinden şüphe edilmesi ve bu nedenle yapılan gizli incelemede bunun doğrulanması ile birlikte Zührevi Hastalıklar ve Fuhşla Mücadele Komisyonu tarafından 'genel kadın' hükümlerine tabi tutulmasına karar verilmesi gerekir. Bunun yanı sıra kadının 21 yaşını tamamlamış bir Türk vatandaşı olması ve genelev ve tek başına fuhş yapılan evlerde çalışabilmesi için evli olmaması da şarttır. Bu koşulların sağlanması ile birlikte tescil işlemine geçilir. Genel kadın olarak tescil edilecek kadın için bir 'sicil kartonu' hazırlanır ve bu kartona kadının fotoğrafı, adı, soyadı, yaşı, doğum yeri, ikamet yeri ve fuhş yapacağı yer eklenir. Ayrıca kadının nüfus cüzdanı da bu kartona eklenir ve bunun karşılığında kadına sicil kartonunun numarasını gösteren ve haftada iki defa yapılacak muayeneleri gösterir bir 'hüviyet muayene cüzdanı' verilir. Kadının 18-21 yaş aralığında olması halinde, gerekli görülmesi halinde, 'gizli sağlık kartonu'na kaydı düşülür.

Görüldüğü gibi, kadının farklı erkeklerle girdiği cinsel ilişki sayısı, devlet nezdinde kadının 'namuslu' veya 'namussuz' sayılması için önemli bir kriterdir. Bunun yanında, kadının cinselliğinin görünür olmaya başladığı noktada devlet, kadını gizlice takip edip, onu 'namussuz' olarak damgalamayı kendine görev edinmiş durumdadır²⁴⁶. Toplumda, erkeğin cinsel deneyiminin çokluğu, bir statü, güç ve prestij göstergesi olarak kabul edilirken, kadın için yıkım ve bozulma anlamına gelmektedir. Bu sebeple erkek cinsel doyumu için kadını yalnızca bir araç olarak görmeye başlamakta ve fuhş yapan kadınlar ise kullanılacak birer nesne olarak anlam ifade eder olmaktadır²⁴⁷.

246 ZENGİN, s. 105.

247 AÇIKALIN, s. 20.

Tescil işlemi²⁴⁸ sırasında kadının bu konudaki rızasının alınmasından hiç bahsedilmemesine dikkat çekmek gerekir. Birçok kadın hile, cebir, tehditle genelevde çalışmaya başlatılmakta ve kimi zaman haberleri dahi olmadan kendilerini tescil edilmiş bulmaktadırlar²⁴⁹. Bu sebeple tescil işleminden önce kadınla ayrıntılı bir görüşmenin yapılması ve tescil işleminin hukuki sonuçlarına ilişkin bilgiler verildikten sonra rızasının alınması önemlidir. Devletin yaptığı tescil işlemi ile birlikte aslında kadın birçok vatandaşlık hakkından mahrum hale gelir²⁵⁰. Kadının kimliği elinden alınıp artık yalnızca 'genel kadın' olduğunu gösterir vesika kendisine verilerek, kadın kendini toplumda bununla temsil etmeye mahkum edilir. Böylelikle fuhuş yapan kadın, sıradan bir vatandaş olmaktan çıkarılır, ötekileştirilir ve herkes tarafından 'namussuz' bir hayat yaşadığının bilinmesi istenir. Devlet, tescil edilen kadına artık başka bir yaşam şansının olmadığını bu yöntemle bildirmiş olur. Genel kadın, aile kurmak için gerekli ahlaki değerlere sahip biri olarak da görülmediği için²⁵¹ evli olmama şartı ile genel evde çalıştırılarak toplum hayatından biraz daha uzaklaştırılır. Fuhuş yapan kadının farklı muamelelere tabi tutulması bununla da sınırlı değildir. Haftada iki kez sağlık muayenesi şartı ile kamu sağlığını korumak üzere kadına bir yük daha getirilir; fakat fuhşun müşterisi konumundaki erkeklere hiçbir sağlık kontrolü şartı getirilmeyerek ve prezervatif kullanımı zorunlu tutulmayarak kadınlar sürekli tehlike ile karşı karşıya bırakılır²⁵².

248 Bu işlemin Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Komisyonu tarafından yapılıyor olması eleştirilmektedir. Bir kadının genel kadın olarak tescil edilip edilmeyeceğine gibi ağır bir kararın ancak bir mahkeme tarafından verilmesi gerektiği önerilmiştir (Bedia ONGER, Kadınların Kurtuluşu: Denemeler - Araştırmalar, İstanbul 1967.). Fakat insan onuruna aykırı böylesi bir yargıya varmayı hiçbir kişi veya kurulun yetkisi olamayacağı da savunulmuştur (ALKAN, s. 117).

249 ÇOKAR / YILMAZ KAYAR, s. 84.

250 ZENGİN, s. 89 - 90.

251 ZENGİN, s. 101.

252 AÇIKALIN, s. 22; AŞKIN/AÇIKALIN, s. 54; ÖZERDOĞAN/ SAYINER/ KÖŞGEROĞLU/ÖRSAL, s. 8; DEMİR, s. 64.

Bunların yanı sıra, genel ev çalışanı kadınları adeta 'cezaevi' koşulları ile sınırlayarak insan haklarına aykırı bir durum yaratıldığı da haklı bir eleştiri olarak yöneltilmektedir²⁵³. Genelevler, umumi caddelerden görünecek yerlere veya bu gibi caddelere pek yakın olamaz ve resmi daire ve müesseseler, ibadet ve eğitim yerleri, spor sahaları, genel toplanma, eğlence ve bayram yerleri yakınında ve bu yerlerden görülebilecek bir mesafede olamazlar. Dolayısıyla şehrin uzak, izole ve görünmeyen bir alanına hapsedilirler. Tüzük'e göre, fuhuş yerlerinin kapıları camsız ve daima kapalı olmalı ve ancak ziyaretçiler tarafından çalındıktan sonra açılmalıdır. Evin bütün pencerelerine yolun seviyesinden itibaren iki metre yüksekliğindeki hizaya kadar buzlu veya sair herhangi bir surette gayri şeffaf kılınmış cam geçirilmeli ve birinci katın bu yüksekliğe kadar olan pencere kanatları mıhlanarak hiçbir suretle açılmamalıdır. Diğer katların pencereleri açılabilirse de kadınların pencere önünde açık saçık oturarak kendilerini teşhir etmeleri ve geçenlere söz atmaları yasaktır. İşte böylelikle fuhuş yapan kadınlar, toplumsal düzeni ve sistemi sürdürmek adına kamusal alanda görünmez hale getirilirler²⁵⁴. Bir kadın, genel kadın olarak tescil edildikten sonra artık bu sıkı koşullara bağlı olan genelevde çalışmak ve yaşamak zorunda bırakılır. Kadının tümüyle bağımlı olmasını sağlamak üzere, geneleve giriş sırasında veya çalışma sürecinde, kadının mutlaka genelev patronuna borçlanması sağlanır ve istese bile fuhuş bırakamaz hale getirilir²⁵⁵. Her ne kadar Tüzük ile genelevde yaşamak gibi bir kural getirilmemişse de uygulamada İstanbul haricindeki illerde bununla karşılaşmaktadır²⁵⁶. Eğer bir kadın, genelev dışında yaşamak istiyorsa, muhtardan alacağı ikametga-

253 Kemal ÖRDEK, Avukatlar İçin Seks İşçilerine Yönelik Hukuki Destek Rehberi, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, 2016, <http://www.kirmizisemsiye.org/SourceFiles/pdf-201852414133.pdf> (Erişim tarihi 04.02.2019), s. 71; ZENGİN, s. 79.

254 Toplumsal cinsiyet ve devlet ilişkisi içerisinde, kadının cinselliğinin hapsedilmesi bağlamında konunun değerlendirmesi için bkz. ZENGİN, s. 77 - 78.

255 AÇIKALIN, s. 25; ÇOKAR / YILMAZ KAYAR, s. 84.

256 ÇOKAR / YILMAZ KAYAR, s. 84.

hı Emniyet'in ahlak masasına götürerek kendisine yıllık 'evci kartı' çıkarttırması gerekir. 'Evcı kartı' olan bir kadın evinde de serbest değildir. Eğer kendisini ister bir arkadaş ister bir ak-raba olsun bir erkek ziyarete gelecek veya yanında kalacaksa, bunun mutlaka kişilerin kimlikleri ile birlikte ahlak masasına bildirilmesi gerekmektedir. Eve yapılacak bir baskında, kim-liği bildirilmemiş bir erkeğin yakalanması durumunda kadın, kayıt dışı fuhuş işlemleri ile karşı karşıya bırakılmaktadır²⁵⁷. Yine Tüzük'de açık bir düzenlemeye yer verilmemiş olmasına rağmen kadınların alışveriş yapmak üzere sokağa çıkmaları dahi emniyetin iznine bağlıdır ve ancak yanında bir genelev görevlisi ile birlikte²⁵⁸ veya ne kadar süre ile çıktığını da belir-terek ve buna uymak zorunluluğu ile kayıt defterine yazmak suretiyle²⁵⁹ evden çıkabilirler. Kadınlar genelevlerde sigorta-lı çalışmak zorunda olsalar bile sağlık güvencesi, asgari ücret, fazla çalışma, gece çalışma veya yıllık izin gibi konulardaki haklarından faydalandırılmazlar²⁶⁰.

Gizli-kayıt dışı yapılan fuhuş, Tüzük hükümleri dışında ol-duğundan, bu şekilde fuhuş yapanlar birçok olumsuz uygula-ma ve işlemle muaf olabilmektedir. Fakat bu onların serbest ve daha iyi koşullarda fuhuş yaptıkları anlamına gelmemek-tedir. Müşterilerden şiddet görüp aşağılanmakta, kolluktan şiddet görüp yok sayılmakta, toplum içerisinde dışlanıp yal-nızlaştırılmaktadırlar²⁶¹. Sokaklarda fuhuş yapmak suç olma-masına karşın gürültü yaptıkları, çevreyi rahatsız ettikleri veya emre aykırı hareket ettikleri gerekçeleri ile kendilerine Kaba-hatler Kanunu kapsamında işlem yapılmaktadır²⁶².

257 ZENGİN, s. 81 - 82.

258 ÇOKAR / YILMAZ KAYAR, s. 73, 85.

259 ZENGİN, s. 82.

260 ÇOKAR / YILMAZ KAYAR, s. 85; ÖZERDOĞAN/ SAYINER/ KÖŞ-GEROĞLU/ÖRSAL, s. 8. Bir genelev çalışanı kadın, kendi çabaları ile ilk kez emeklilik hakkını 1996 yılında kazanabilmiştir (ÖZERDOĞAN/ SAYINER/ KÖŞGEROĞLU/ÖRSAL, s. 8).

261 KÜNTAY/ÇOKAR, s. 35.

262 ÖRDEK, s. 18. Bu tür idari yaptırım kararı tutanaklarında şu fiiller yer almaktadır: 'seyir halinde bulunan araç ve yayaları durdurmak', 'fuhuş pazarlığı amacıyla beklemek', 'yayaların kaldırılma yürümlerine ve

Devletin şiddeti olarak adlandırabileceğimiz hukuk kuralları ve uygulamalar ile fuhuş yapan kadınların marjinalleştirilmesi, en basit haklarından dahi yoksun konuma getirilmesi, onları başkalarının şiddetine de açık hale getiriyor. Toplumun ve bireylerin davranışlarında, bakışlarında ve yaklaşımlarında bu şiddet açıkça görülebiliyor²⁶³. Değersizleştirilmiş kadınlar, tehdit olarak görülüyor, her yerden kovuluyor, dışlanıyor, yok sayılıyor, yargılanıyor, mahkum ediliyor, korkuluyor ve nefret ediliyorlar²⁶⁴. Gelineen noktada Türkiye’de fuhuşun şiddet ve sömürü biçimine büründüğü görülmektedir. Son yıllarda devletin fuhuş konusunda izlediği politikanın düzenleyici olmaktan ziyade yasaklayıcı yönde ilerlediğini söylemek de mümkündür. Fakat bu kurumsallaşmamış politika, şiddete ve sömürüye bir çare olmadığı gibi tam tersi bir şekilde artmasına da katkı sağlamaktadır.

IV. Sonuç

Fuhuş, ülkemizde yeterince konuşulan ve tartışılan bir konu olamamıştır. Dünyada fuhuş konusunda izlenen farklı sistemlerin Türkiye için değerlendirilmesi ve adaptasyonu konusunda bir kamuoyu oluşturulmadığından, yakın zamanda böyle bir gelişmeyi beklemek de anlamlı olmaz. Fakat mevcut durum değerlendirildiğinde açıkça görülebilen hataları düzeltmemek

trafikte rahat seyir etmelerine engel olmak’, ‘zaman zaman yola çıkarak trafik akışını engellemek’, ‘bekleyen şahıslarla fuhuş amaçlı pazarlık yapmak ve bu hareket ve davranışlarıyla o civarda bulunan eşnaf ve ikamet sahibi ile yoldan geçen şahısları rahatsız etmek’ (Seks İşçilerine Kesilen İdari Para Cezaları Hakkında Bilgi Notu, s. 5, <http://www.kirmizisemsiye.org/SourceFiles/pdf-2018525142226.pdf> (erişim tarihi 26.11.2018)). Bu fiillere, Kabahatler Kanunu’nun 32. Maddesi (Emre Aykırı Davranış) ve 37. Maddesine (Rahatsız Etme) dayanılarak idari para cezası uygulanmaktadır.).

263 ZENGİN, 89 - 91.

264 “Gelişmiş toplumlar bir yandan demokrasi ve insan haklarını tam anlamıyla yerleştirmeye ve kendi bireysel ve toplumsal davranışlarını bu yönde geliştirmeye çalışırken, nasıl olur da eliyle ayağıyla, gözüyle kulağıyla diğer insanlardan hiçbir farkı olmayan bir grubu böyle marjinalleştirir ve toplum dışına iter, onun varlığını unuttur, en zararsız halde tutmak için önlemler alır ve yok sayarlar?” (Türkan SAYLAN, “Kadın Ticareti ve Zorla Fuhuş”, Her Yönüyle Türkiye’de Kadın Olgusu, s. a. 273 - 292, s. 280.)”.

ise, bireylere ve topluma ciddi zararlar vermektedir. Dünyaya, zamana ve toplumdaki gelişmelere uyum sağlayamamış ve güncelliğini yitirmiş hukuk kurallarının işlevsizliğine takılıp kalınmaması gerekir. Fuhuşta çalışma koşulları, fuhuş yapanların yaşam koşulları, tüm işleyiş mekanizması ortaya çıkarılmalı, insanların bilmesi sağlanmalıdır. Uygulamalarla şekillenen ve mevzuata aykırı itiyat halini almış hukuka aykırılıklara son verilmesi, devletin fuhuş konusunda adeta yasaklayıcı sistemi benimsemiş gibi bir tutum takınması ile yalnızca gizli-kayıt dışı fuhuşu artırdığı ve bireyler ile toplum bakımından daha fazla zarara yol açtığı bilinmesi şarttır.

Eğer ki bir sistem değişikliğine gidiliyorsa, bunun öncelikle gündeme getirilmesi, tartışılması ve çok çeşitli hukuki ve sosyal adımlarla işletilmesi gerekir. Çünkü bu değişiklikte söz konusu olan, cinsiyete dayalı ayrımcılık ve eşitsizlik ve bunun yanında ekonomik adaletsizliktir. O halde konu öncelikle ekonomik ve sosyal alanda değerlendirilmeli, kadınların durumunu iyileştirmek üzere ilk adımlar atılmalı ve daha sonra küresel sektör haline gelmiş fuhuşun sebepleri ile mücadele yöntemleri tartışılmalıdır²⁶⁵. Tüm bunlar, toplumsal değer ve normlar değişmeden ve ataerkil düşüncenin dayatması olan namus anlayışı ortadan kaldırılmadan olamayacaktır²⁶⁶. Fakat bunun yerine devlet, fuhuş yapan kadınları en basit haklarından mahkum ederek, onları ayrımcılığa tabi tutarak güçsüzleştirmekte ve böylelikle hem devletin bizzat kendisinin hem de bireylerin sömürüsüne açık hale getirmektedir. Ülkenin ve toplumun 'gerçekleri' olduğu iddia edilerek arkasına sığınılan hikayelere son verilmeli ve kadınlara reva görülen insan onuruna ve haysiyetine aykırı uygulamalar ortadan kaldırılmalıdır.

Toplumsal şiddeti ve toplumsal cinsiyet kalıplarını haklı görecektik değer yargılarını üretmeye devam eden bu sistemi eleştirmemek ve konuşmamak olmaz. Eğer devlet, kadınlar

265 Fuhuşu önlemek için alınacak tedbir önerleri için bkz. ÖZERDOĞAN/SAYINER/ KÖŞGEROĞLU/ÖRSAL, s. 9 - 10.

266 AÇIKALIN, s. 33.

üzerine kurulu olan böylesi bir sömürü düzeninin her geçen gün kadının daha aleyhine olacak şekilde evrilmesine izin veriyorsa, devletin kadın konusunda olumlu bir politika ürettiğini söyleyebilmek mümkün değildir.

Kaynakça

AÇIKALIN, Neriman: “Toplumda Fahişelik Kurumunun Vazgeçilmezliği Üzerine Mitler: Mersin Örneği”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S. 1/4, Y. 2008, s. a. 11 - 35.

ALKAN, Türker: *Kadın - Erkek Eşitsizliği Sorunu*, Ankara, 1981.

AŞKIN, Zehragül/AÇIKALIN, Neriman: “Eril Devlet Söylemi Olarak Türk Fuhuş Tüzüğü”, *Kadın/Woman* 2000, S. 12 (2), s.a. 45-63.

ATALAY, Ayşe Özge: *Türk Ceza Hukukunda Fuhuş Suçu*, İstanbul, 2013.

ÇELİK, Halil: *Fahişelikten Seks İşçiliğine: Örgütlenme Deneyimi ve Güncel Tartışmalar*, (<http://tekhede.blogspot.com/2015/09/fahiselikten-seks-isciligine-orgutlenme.html>), (erişim tarihi:21.02.2019).

ÇOKAR, Muhtar / YILMAZ KAYAR, Habibe: *Seks İşçileri ve Yasalar Türkiye’de Yasaların Seks İşçilerine Etkileri ve Öneriler*, 2011, (<https://amargigroupistanbul.files.wordpress.com/2012/05/text1.pdf>), (erişim tarihi 04.02.2019).

DANNA, Daniela: *Report on Prostitution Law in the European Union*, 2014, (<http://lastradainternational.org/lisidocs/3048-EU-prostitution-laws.pdf>), (erişim tarihi 04.02.2019).

DEMİR, Sabriye Dilek: *Kadın Seks İşçiliğinin Hukuki Mevzuat Çerçevesinde İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Y. 2009.

DURUN, Hasan: “Fuhşa ve Fuhuş Hakkındaki Temel Türk Hukuk Normlarına Genel Bir Bakış”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 23, S. 93, s. a. 405 - 442.

KURT YÜCEKUL, Gülşah: *İnsan Ticareti Suçu*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Y. 2011.

KÜNTAY, Esin/ÇOKAR, Muhtar: *Cinsel Sağlık ve Üreme*

Sağlığı Alanında Ulusal ve Yerel Medya Yoluyla Savunuculuk Projesi Bilgilendirme Dosyası 8: Seks Ticareti, Y. 2006, (<http://kasuum.ankara.edu.tr/files/2013/02/seks-ticareti-.pdf>), (erişim tarihi: 25.01.2019).

MUNRO, E. Vanessa/GUISTA, Maria Della: *Demanding Sex: Critical Reflections on the Regulation of Prostitution*, New York, 2016.

ONGER, Bedia: *Kadınların Kurtuluşu: Denemeler - Araştırmalar*, İstanbul, 1967.

ÖRDEK, Kemal: *Avukatlar İçin Seks İşçilerine Yönelik Hukuki Destek Rehberi*, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, 2016, (<http://www.kirmizisemsiye.org/SourceFiles/pdf-201852414133.pdf>), (erişim tarihi 04.02.2019).

ÖZERDOĞAN, Nebahat/ SAYINER, Deniz/ KÖŞGE-ROĞLU, Nedime/ÖRSAL, Özlem: *Kadın ve Fuhuş Olgusu*, (<https://slidex.tips/download/kadin-ve-fuhu-olgusu#>), (erişim tarihi: 25.01.2019).

SAYLAN, Türkan: *"Kadın Ticareti ve Zorla Fuhuş"*, Her Yönüyle Türkiye'de Kadın Olgusu, İstanbul 1992, s. a. 273 - 292.

WAGENAAR, Hendrik/ALTINK, Sietske/AMESBERGER, Helga: *Final Report of the International Comparative Study of Prostitution Policy: Austria and the Netherlands*, Den Haag, Temmuz 2013, (http://kks.verdus.nl/upload/documents/P31_prostitution_policy_report.pdf), (erişim tarihi 04.02.2019).

ZENGİN, Aslı: *İktidarın Mahremiyeti İstanbul'da Hayat Kadınları Seks İşçiliği ve Şiddet*, İstanbul, 2016.

House of Commons Home Affairs Committee, *Prostitution, Third Report of Session 2016 - 2017*, (<https://publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmhaff/26/26.pdf>), (erişim tarihi 04.02.2019).

Seks İşçilerine Kesilen İdari Para Cezaları Hakkında Bilgi Notu, s. 5, (<http://www.kirmizisemsiye.org/SourceFiles/pdf-2018525142226.pdf>), (erişim tarihi 26.11.2018).

<http://www.resmigazete.gov.tr/>

<https://treaties.un.org>

Av. Ünsal TOKER (Oturum Başkanı)- Sayın Duygu Çoksezen'e çok teşekkür ediyorum. Süremizi esasında doldurduk, bundan sonraki panel için burayı boşaltmamız gerekecek. Ancak tabii soru, bir beş dakika soru sorma imkânı tanıyacağım. Buyurun.

SALONDAN- Bütün konuşmacılara teşekkür etmek istiyorum. Benim Duygu Hanıma bir sorum olacaktı. Yaptığınız sunum çerçevesinde bu biraz tartışmalı bir konu olduğu için söylüyorum, genel kadınlar hakkında kullanılması gereken terminolojinin ne olduğunu düşünüyorsunuz? Merak ettiğim için sordum sadece. Teşekkür ederim.

Duygu Merki ÇOKSEZEN- Dediğiniz gibi aslında tartışmalı bir konu. Neden tartışmalı dersenez, şimdi feminist görüşler de kendi içerisinde tabii ayrılıyorlar. Bir yanda tabii genel kadın ibaresi elbette çok farklı, ben o yüzden mümkün olduğunca fuhuş yapan kadın diyerek bahsetmek istedim. Fakat yeni feminist görüşler de, aslında fuhşun koşulları düzeltilirse, bir fabrikada 12 saat işçilik yapan bir kişiden de çok da farklı bir çalışma koşulu değil diye düşünüyorlar. Birtakım koşullar düzeltildiğinde, aslında fuhşun da bir kariyer mesleği olarak görülmesi gerektiğini düşünüyorlar ve farklı şekillerde isimlendiriyorlar.

Yine baktığımızda daha kapsamlı olarak kullanılmakla beraber seks işçisi terimini görüyoruz, ama seks işçisi terimine baktığımızda sadece fuhuş değil, mesela porno filmlerde oynayan kişiler olsun veya şu an aklıma gelmiyor, ama striptiz kulüplerdeki dansçılar, erotik dansçılar, erotik masaj yapan kişileri de dahil ediyorlar. Dolayısıyla da kavram hiçbir şekilde oturmadı, hiç kimse üzerinde anlaşılamadı. Fuhuş yapan kadınların oluşturdukları birtakım dernekler dahi aslında kendilerine hangi sıfatı kullanacaklarını henüz belirleyemediler. O yüzden de bir belirsizlik alanı var, ama seks işçisi yerine ben yine de şu anda sadece fuhuş yapan kadın diyerek bahsetmek istiyorum; tamamen çünkü belirsiz bir kavram durumu söz konusu aslında.

Teşekkür ederim.

Av. Ünsal TOKER (Oturum Başkanı)- Eğer başka soru yoksa paneli kapatmak istiyorum. Herhalde yok.

Ben de her dört panelistimize de çok teşekkür ediyorum. Gerçekten biraz önce de söylediğim gibi, belki de kadını en yakından ilgilendiren bir konuyu bugün birlikte tartışmış olduk. Hepinize başarılar diliyorum, katıldığınız için teşekkür ediyorum.